

PRESSEMELDING

«og etter oss...» 50 år etter

Den 12. april i år 2019, markeres 50 årsjubileet for 1969-utstillingen «og etter oss...» som ble åpnet på Universitetsplassen i Oslo. Utstillingen om den globale miljøkrisen bød på dramatiske virkemidler, en suggererende lydinstallasjon, blottstilte prevensjonsmidler, konfronterende «tilskuer i speil»-effekter og plansjer som med kollasjer, tekster, statistikk og fotografier varslet om faren for et fremtidig miljø-kollaps. Det hele var samlet under en stor teltkonstruksjon designet for formålet.

12.april 1969 ble utstillingen åpnet av statsminister Per Borten og den svenske professor Gunnar Myrdal. Etter perioden på Universitetsplassen i Oslo reiste utstillingen videre for å vekke opp Bergen, Trondheim, Namsos, Bodø, Tromsø, Stavanger og Haugesund med sitt dystre budskap om global overbefolkning, miljøforurensing og sultkatastrofer i den tredje verden. Utstillingen ble overalt ønsket velkommen av lokale arrangører, og kunne bli åpnet av en lokal ordfører, en offiser, en biskop, eller en representant for skole og foreningsliv. Den lokale pressen viet også utstillingen stor oppmerksomhet. Etter Haugesund sto nye lokale arrangører klare i Fredrikstad, Kristiansand, Horten og Alta. Men utstillingen kom aldri så langt, den endte i en voldsom storm i Haugesund på natta mellom 21. og 22 September 1969.

Lars Saabye Christensen gir i sin roman «Beatles» 1984 en detaljert skildring av sitt møte med utstillingen:

«På Universitetsplassen stansa vi. Noen hadde slått opp et digert telt der og det var ikke speidere. Vi kikka nærmere. Det var tjukt av folk. En enkel lyd låste seg fast i øret som et oppspida hjerte, hamra og sto i ett sett. Det var telleapparatet ved inngangen. For hvert slag tikka et tall videre. Med lysende bokstaver stod det: Jordens befolkning har økt med 100054 mennesker siden kl. 9.00 i dag. Mens vi leste, hadde det blitt 43 flere. Vi så på hverandre. Jøss. Vi gikk inn i teltet. Det var svære fotografier på alle veggene, om forurensning, befolkningseksplasjon, biler, motorveier, fabrikker og kaffeplantasjer. Vi gikk tause og myste, det var ikke særlig oppmuntrende. Vi levde på en tidsinnstilt bombe. Vi levde i en kloakk. Vi dreit i vår egen mat. Vi gravde våre egne graver. Den jorda vi hadde arva og som vi skulle være så sabla takknemlige for var bare en skitten tennisball, slått ut av spill i første sett. Det var nye bilder til mitt mørkerom, til mitt redselskabinett. Fotografiene brant en sterkere pessimisme inni øya mine enn den optimistiske teksten prøvde å si. Det stod at vi kunne gjøre

noe med situasjonen, med krisa. Det hele var et politisk spørsmål, et spørsmål om økonomi, fordeling, makt, profitt, om solidaritet. Hele tida hørte jeg hamringen fra telleapparatet, nye hjerteslag hvert sekund, flere ganger i sekundet, som blei lagt til klodens skrikende kor.

Utstillingen «og etter oss...» ble laget av fem arkitektstudenter fra AHO, Arkitektthøgskolen i Oslo: Dag Norling, Heidrun Rising Næss, Turid Horgen, Gabor Szilway og Snorre Skaugen. I tillegg kom Eyvind Kvaale som tok på seg oppgaven å følge utstillingen ut i landet og organisere samarbeidet med de lokale arrangørstedene. Eyvind hadde fullført sine arkitektstudier ett år tidligere, de andre var i sitt avsluttende diplom-år under ledelse av professor Knut Knutsen og Robert Esdaile. Turid minnes da Robert Esdaile viste en brosjyre fra en utstilling «Än sen då...» laget av studenter på Chalmers Arkitektskole i Gøteborg. Noen tok turen for å se utstillingen og treffe initiativtakerne. I desember 1968 ble de første planer lagt for en tilsvarende utstilling i Norge og dosent Hans Palmstierna, «Sveriges Rachel Carson» ble invitert for å gi en forelesning i Oslo den 28. februar 1969. Palmstierna og Georg Borgström, sterke stemmer i datidens miljødebatt, hadde vært viktige inspiratorer for den svenske utstillingen.

Den norske versjonen, «og etter oss...» fikk hjelp til utforming av de enkelte temaene fra fagkyndig vitenskapelig hold blant annet på UiO, foruten praktisk deltakelse fra studenter på SHKS og AHO. Utstillingen fikk støtte fra Naturvernforbundet, FN-sambandet, Sveriges ambassade, Norsk-Svensk forening, Det norske studentsamfunn, og Chalmers arkitektseksjon.

I tillegg ble NKL, PanAm, Norsk Kulelager AS, Siemens Norge AS, AS Stormbull, Hunton Bruk, Peter Høeg- Drammen, Jotun Oslo AS, Casco Oslo, Roar Randby AS, Oslo, og Norske Shell AS med som økonomiske støttespillere og material-leverandører. Som det ble bemerket i et intervju med Eyvind Kvaale i Rogaland Avis den 10. september 1969, ble det underlig nok aldri stilt spørsmål omkring valg av sponsorer.

«og etter oss...» ble for mange en tidlig vekker og en viktig begivenhet i utviklingen av almen norsk miljøbevissthet. Utstillingen falt sammen med starten på en ny bølge av økologisk engasjement blant folk og introduksjonen av (dyp)økologi som et tema i utdannelsen som åpnet for en alternativ måte å tenke omkring vår omverden. Det ble dannet samarbeidsgrupper for natur- og miljøvern som (snm) og andre, som bl.a. ledet til demonstrasjonene mot vannkraftutbygging i Mardøla, på Hardangervidda, og siden i Alta-Kautokeino. Aksjoner som disse har i et lengre løp bidratt til endring av norsk politikk, og til å etablere Norges ledende rolle i den internasjonale miljøvern- og bærekraftdebatten. Plansjer fra utstillingen ble

gjenbrukt i nye sammenhenger, som i (snm)s «Nei til EF»-hefte 1972, og knytter dermed en forbindelse mellom utstillingens temaer og Norges beslutning om å stå utenfor Den Europeiske Union.

Utstillingen fra 1969 er også et tidsdokument om 1960-årenes studentbevegelse og studentinnflytelse på innholdet i egen utdanning. Den faller i tid sammen med en radikal politisering på mange områder i samfunnet. Den voksende Marxist-Leninistiske bevegelsens innflytelse, ikke minst på kulturlivet kan være ett eksempel. Noen av utstillingens initiativtakere, men ikke alle, fikk i noen grad tilknytning til denne bevegelsen.

Siden «og etter oss...» var en utstilling om vår omverdenskrise, organisert av arkitektstudenter, peker den også på det komplekse forholdet mellom arkitekter og den omverden, bekräftelsen av deres sosiale, politiske og miljømessige ansvar, og om dilemmaet i å jobbe for «feil» klient for å få handlingsrom. Utstillingen knytter sammen tidligere og dagsaktuell debatt om hva bærekraftig arkitektur skal innebære, og hvordan den skal komme til uttrykk.

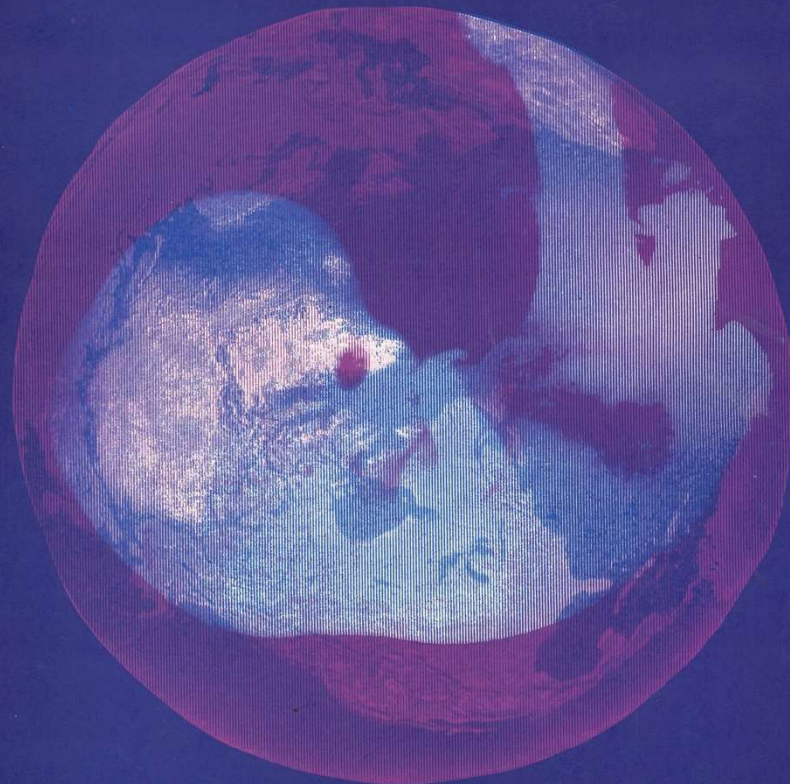
Nå som Oslo er Europeisk Miljø-hovedstad 2019, og Greta Thunberg har mobilisert skoleungdom over hele verden til streik for miljøet gjennom sin protest foran den svenske riksdagen, - er et gjensyn med «og etter oss» mer relevant enn noen gang. Året 2019 og 50-års jubileet, har skapt en ny interesse for utstillingen og de som sto bak den. Beata Labuhn's PhD-prosjekt på Arkitektthøgskolen i Oslo tar for seg «og etter oss...» -utstillingen som utgangspunkt, setter den inn i en historisk kontekst og gir en beskrivelse av ulike former for engasjement innenfor arkitekturfaget, utfra ulike oppfatninger omkring miljø på 1960- og 70 tallet.

Hovedtema for Oslo Architecture Triennale er «Degrowth». Som del av triennale-programmet vil det for første gang bli vist et utvalg fra arkivet etter «og etter oss...» i en utstilling på Nasjonalmuseet for Arkitektur mellom 26.sept. og 24.nov. 2019. Den originale underskriftsprotokollen fra 1969, som samlet underskrifter om et krav til myndighetene for større miljøinnsats, blåste som ved en skjebnens ironi til havs, sammen med det meste av utstillingen under stormen i Haugesund i sept. 1969. Nå som Triennalen skal gi et gjensyn med det som er igjen av arkivet, vil det bli lagt fram en ny underskriftsprotokoll. Alle besøkende vil være velkomne til å signere og rekonstruere dokumentet.

Utstillingens fokus på overbefolkning, forurensing av miljøet, overforbruk og ressurskriser, som i en ond sirkel besvares med militær opprustning er like aktuelt som før. Om utstillingen skulle blitt gjenåpnet i en ny versjon nå 50 år etter, ville den nok hatt et sterkere fokus på problemer som global oppvarming med sine klimautfordringer, den dramatiske utryddelsen av biologisk mangfold og flyktningkrisen som ikke minst skyldes et utarmet miljø. Problemer som bare har akselerert i tiden som har gått.

Om noen som besøkte utstillingen i 1969, og har minner og bilder de ønsker å dele, vennligst ta kontakt med Beata.Labuhn@aho.no

Det planlegges også en sammenkomst, en 50-års markering i høst 2019, for alle som sto sammen om 1969-utstillingen. Alle som føler at de har en tilknytning til «og etter oss...» og vil være med å feire jubileet, er velkomne til å ta kontakt med Eyvind Kvaale: eyvind.kvaale@gmail.com

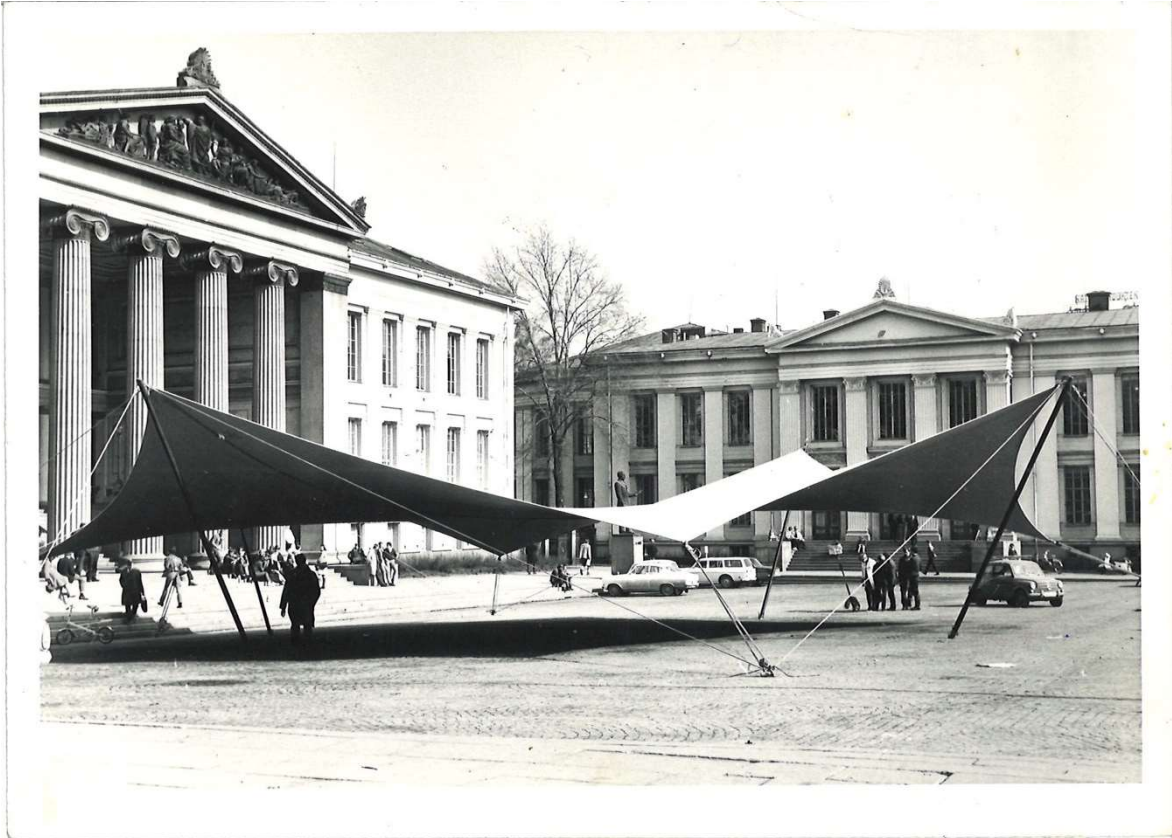

50th Anniversary Archive Re-Visit

og etter oss...

Oslo Architecture Triennale @ Museum of Architecture
26th of September - 24th of November 2019

01. The original A3-poster for the travelling exhibition now announcing the 50th anniversary archive revisit exhibition at the Museum of Architecture @ oeo gruppe

Teltet settes først opp...

NTB'S DILLEDTJENESTE

9/4-69

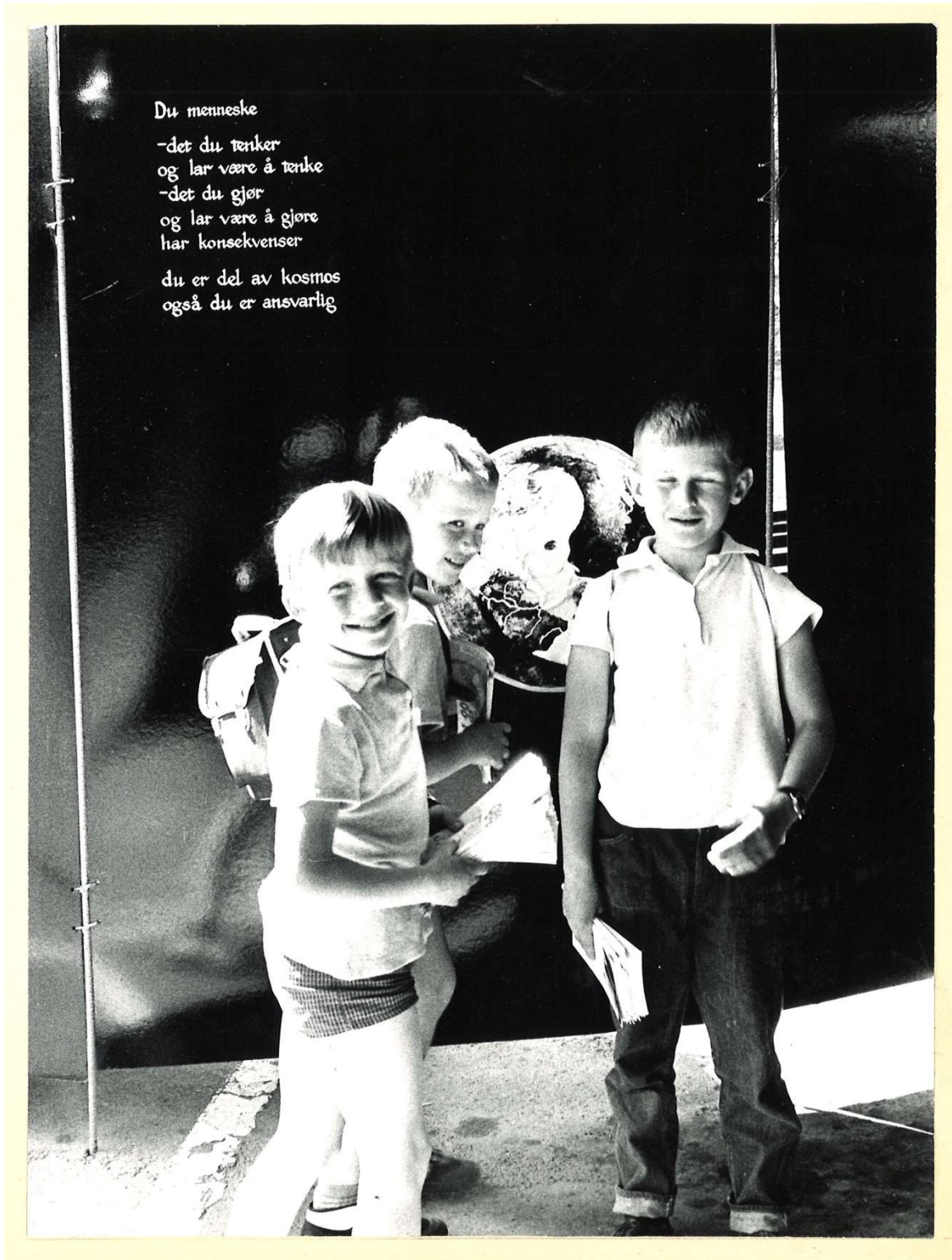
UTSTILLINGEN "ETTER OSS...."
OSLO: UTSTILLINGEN "OG ETTER OSS...." ER EN
DOKUMENTÆRUTSTILLING SOM ER REDIGERT OG PRODUSERT
AV EN GRUPPE STUDENTER, VED ARKITEKTHØYSKOLEN I
OSLO.
UTSTILLINGEN (SE DILDET) ER PÅ UNIVERSITETSPLASSEN I
OSLO.
(NTB-FOTO)

9/ 15 NORSK TELEGRAMBYRÅ

SVEIN

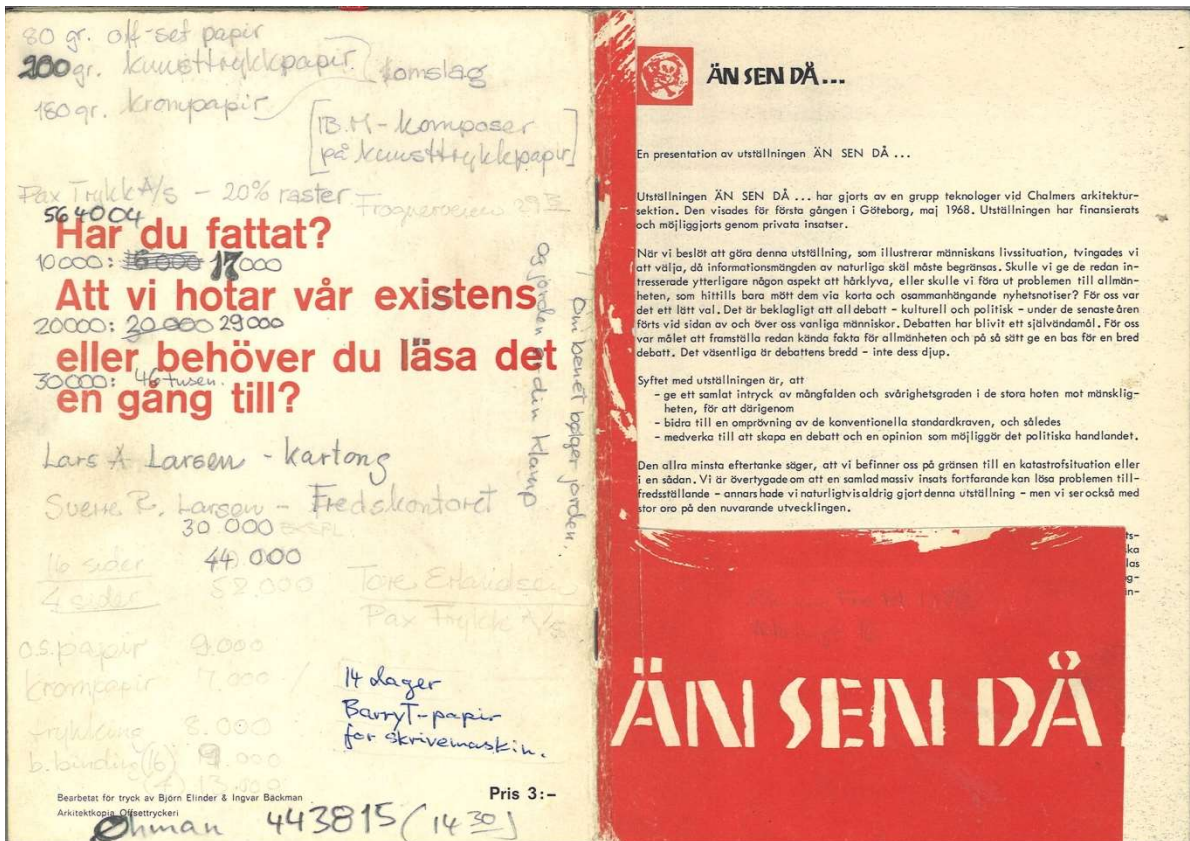
03. Swedish Professor Gunnar Myrdal, Heidrun Rising Næss and prime minister Per Borten at the opening of the exhibition, April 12, 1969 @ Private archive of Heidrun Rising Næss

04. School children in front of the introductory poem written by Heidrun Rising Næss @ Private archive of Heidrun Rising Næss

05. Kristin Grieg Bjerke, Snorre Skaugen, Dag Norling, and others while de-anchoring the “og etter oss...” - exhibition pavilion, 1969 @ oeo gruppe, published in *Byggekunst* 1969-3, 85

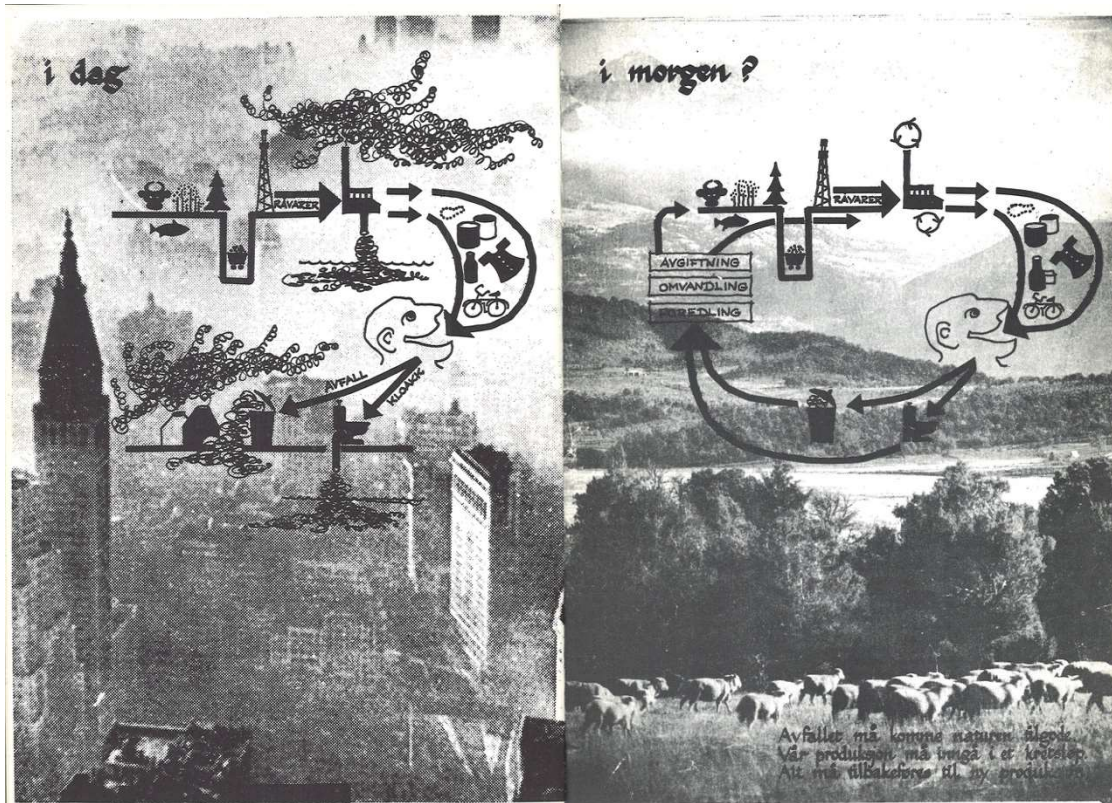
06. The ÄN SEN DÅ exhibition catalogue with a cut-out of the image at the front side and notes on the back side regarding printing costs made by the og etter oss group @ oeo gruppe

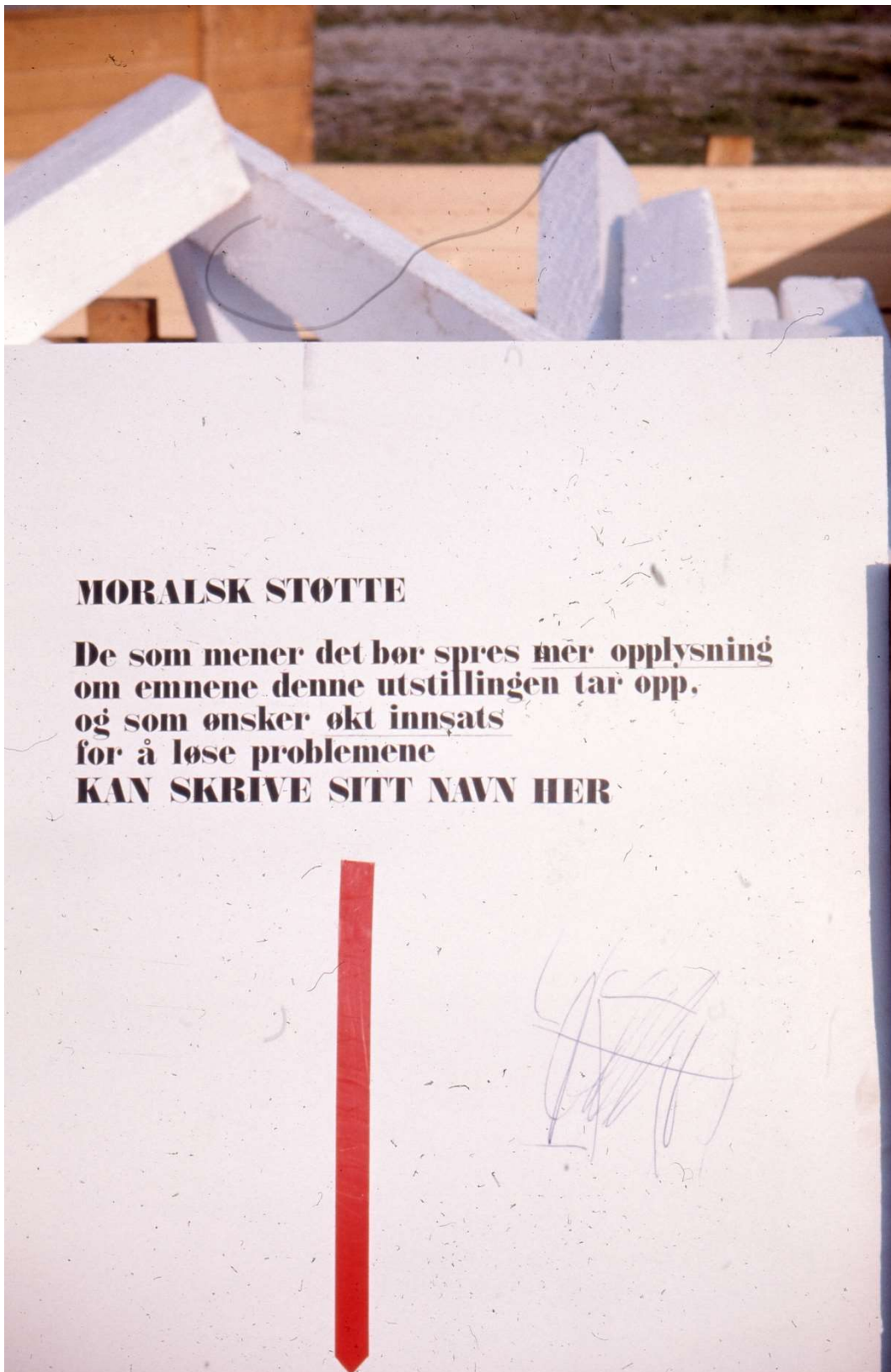
07. Announcement of the lecture of Hans Palmstierna in Oslo on the 28th of February 1969 @ oeo gruppe

08. Front and backside of the "og etter oss..." exhibition catalogue @ oeo gruppe

09. One of the twin posters in the exhibition and in its catalogue - industrialization causing damage to the system versus recycling and ecological approach @ oeo gruppe

10. Invitation to sign the list of signatures for the environment in 1969 @ oeo gruppe

11. Poster collage in Bodø, 1969 @ oeo gruppe

12. The exhibition tent after the storm in Haugesund, 22nd of September 1969 @ oeo gruppe

13. The six boxes holding the exhibition during after their return to Oslo, November 1969 @ oeo gruppe